

Het TGI-systeem - het 3x4-factorenmodel

Philipp Rubner

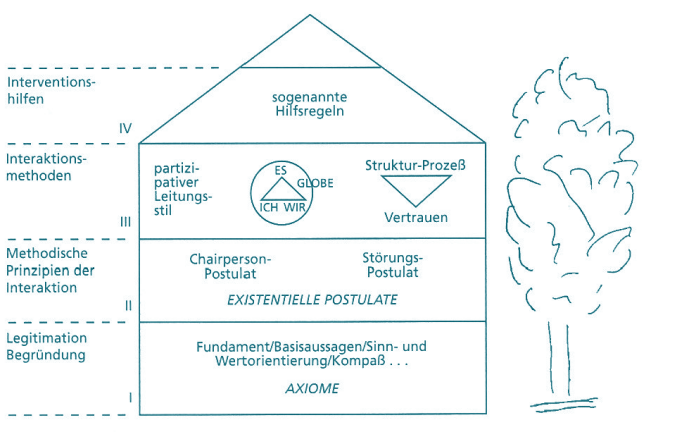
Vertaling: Ineke van de Braak

Inleiding

Dit artikel is een uiteenzetting van het idee het totale TGI-systeem (dus de houding, de methode en het 4-factorenmodel van TGI) in een allesomvattend beeld weer te geven. Sinds ik mij met TGI bezig houd, dringen zich twee vragen steeds weer aan mij op: wat is TGI eigenlijk? En hoe kan het TGI-systeem in een totaalbeeld worden weergegeven? Bij het zoeken naar antwoorden op deze vragen ben ik verschillende schematische weergaven van TGI tegengekomen, die voor mij echter niet bevredigend waren. Zij riepen zelfs eerder verzet bij mij op. Mijn kritiek op deze modellen zal, bij wijze van voorbeeld, aan de hand van het 'TGI-huis' (in Cohn/Terfurth, 1993, p. 339) verduidelijkt worden, aangezien dit het uitgangspunt was voor mijn eigen overwegingen. Deze zijn daardoor wellicht ook beter te begrijpen. Het model van een huis gaat uit van een hiërarchische en statische structuur van van elkaar gescheiden niveaus, de verdiepingen. Deze zijn weliswaar op elkaar gebouwd, tussen de verdiepingen bestaat echter geen dynamische relatie. Bovendien kan het symbool van het huis de structuur van de relaties binnen een verdieping niet weergeven. De wederzijdse betekenis, voorwaarden en beïnvloeding van de verschillende niveaus en elementen van het totale TGI-systeem, waarin houding, methode en model verenigd zijn, komt in deze afbeelding niet naar voren. Om het met andere woorden uit te drukken en in het beeld van het huis te blijven: in een gebouw hebben de bewoners van een etage geen vanzelfsprekende verbinding met elkaar of met de bewoners van een andere etage, ook niet wanneer - zoals in het model - een boom voor het huis staat, die symbool moet staan voor levendige groei. De structuur van het TGI-huis met zijn vier verdiepingen impliceert dat de vier verdiepingen op elkaar gebaseerd zijn, steunen. Dit kan ik slechts volgen met betrekking tot de verbinding tussen de begane grond en de eerste etage, maar niet bij de sprong van de tweede naar de derde etage en al helemaal niet bij de sprong naar de zolder. Daarom de postulaten, die de toepassing van de hulpregels moeten vergemakkelijken, in het TGI-huis door de 'interactiemethoden' gescheiden zijn, is voor mij een raadsel gebleven. Ook het feit dat de hulpregels, die - zoals de naam al zegt - verder niets meer zijn dan instrumenten waarmee de postulaten worden waargemaakt, op de bovenste en meest prominente plaats van het gehele model worden geplaatst lijkt mij niet adequaat. Verder blijft het voor mij onduidelijk waarom in dit model de participatieve leiderschapsstijl, het 4-factorenmodel en de driehoek 'structuur-proces-vertrouwen' samen onder het overkoepelend begrip 'interactiemethoden'

De Themagecentreerde Interactie is tegelijkertijd model, methode en houding voor het pedagogisch-therapeutisch werken met groepen. Wat deze drie begrippen inhouden wordt in deze bijdrage geconcretiseerd. De voorwaarden die over en weer gelden en de wisselwerking tussen de verschillende elementen van TGI worden worden plastisch voorgesteld.

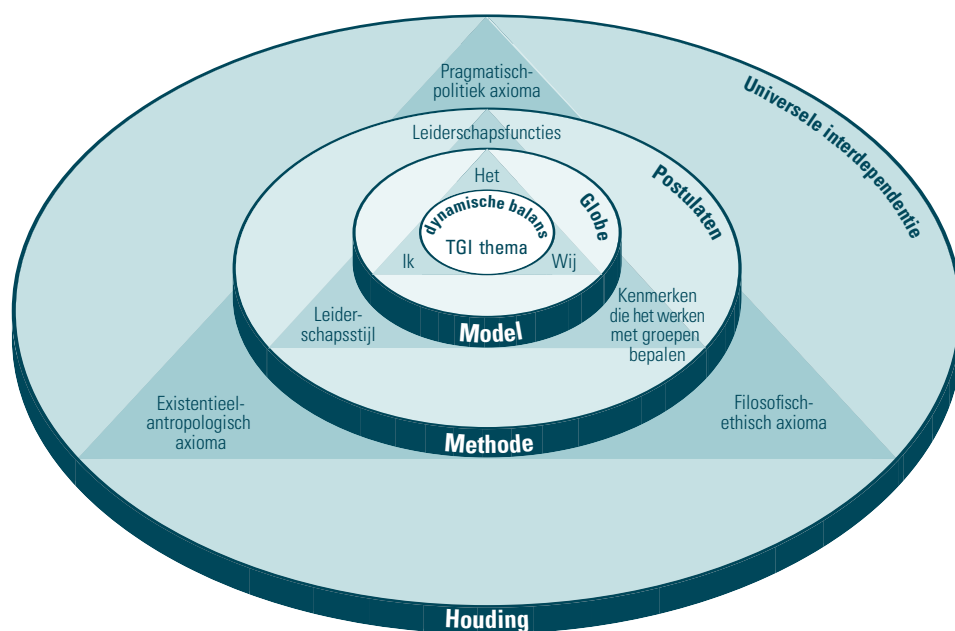
gevat worden: het 4-factorenmodel beschrijft naar mijn idee die factoren, die ieder groepsgebeuren bepalen. Het is dan ook in eerste instantie een structuurmodel en geen methode. De driehoek 'structuur-proces-vertrouwen' is ook geen interactiemethode, maar benoemt kenmerken die het werken met groepen bepalen en beschrijft hun onderlinge wisselwerking. Het gemakkelijkste is nog de 'participatieve leiderschapsstijl' als interactiemethode te kenmerken, maar dit is slechts één aspect van het totale leiderschapsbegrip van TGI. In de veranderingen van de afbeelding van het TGI-huis die ik ken zijn verschillende zwaktes, maar niet de wezenlijke, aangepakt en andere toegevoegd waar ik mijn bedenkingen bij heb, maar waar ik binnen het kader van dit artikel niet verder op in kan gaan. Vanuit mijn ontevredenheid met de bestaande schematische waargaven van het TGI-systeem heb ik geprobeerd een grafische voorstelling te ontwikkelen die de samenhang en de dynamiek tussen het mensbeeld, de theorie en de praktijk van de TGI weergeeft. In het nu volgende stel ik de grafische voorstelling 'het TGI-systeem', oftewel het '3x4-factorenmodel' voor dat ik op grond van deze overwegingen ontwikkeld heb en zal ik de afgebeelde samenhangen verduidelijken. De onvermijdelijk zeer beknopte toelichtingen

beperken zich tot de verheldering van de begrippen, de opbouw en de plaatsing in de weergave. Ik ga hierbij uit van basiskennis van TGI. De indeling van dit artikel volgt de structuur van het 3x4-factorenmodel van binnen naar buiten. Daarnaast volgt zij van bovenaf de richting van de wijzers van de klok.

Het 3x4-factorenmodel

Aan deze weergave van het TGI-systeem (in drie 4-factorenmodellen) liggen de volgende overwegingen ten grondslag: het 3x4-factorenmodel gaat verder op een voor het TGI-systeem immanent beeld (het 4-factorenmodel), breidt dit uit met de niveaus 'methode' en 'houding' en plaatst de drie niveaus in concentrische cirkels, die zo ontstaan, in een samenhangend geheel van onderlinge relaties.

De voordelen van deze weergave, die het totale TGI-systeem een structuur wil geven, zijn naar mijn idee dat de niveaus 'houding' en 'methode' dynamisch verbonden zijn met het niveau 'model' en dat zo weergegeven wordt hoe ze elkaar over en weer doordringen. De constellatie van de vier factoren Het-Ik-Wij-Globe, hun interactionele relatie en hun gelijkwaardigheid

Figuur 1: 3x4-factorenmodel

heeft Ruth Cohn in het structuurmodel van de TGI, de driehoek in de bol, grafisch weergegeven (in de hier weergegeven figuur op het niveau van 'model' geplaatst en uitgebreid met het thema). Het oorspronkelijke 4-factorenmodel van TGI kan in zijn oorspronkelijke betekenis voor de niveaus 'methode' en 'houding' genomen worden.

De indeling van steeds vier factoren op de niveaus 'methode' en 'houding' moet verduidelijken dat ze met de oorspronkelijke 4 factoren overeenstemmen. Deze rangschikking wordt verduidelijkt in de betreffende schijven, oftewel niveaus. Ook de bijzonderheid van de factor Globe, namelijk de alles doordringende gelaagdheid - vergelijkbaar met een uien-schil - wordt in het 3x4-factorenmodel weerspiegeld.

Het model

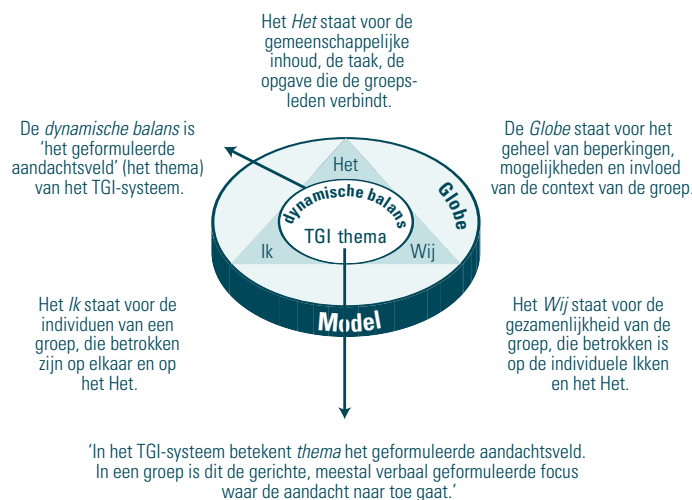
Het binnenste niveau van de afbeelding van het TGI-systeem omvat het 4-factorenmodel, rekening houdend met het TGI-thema en de betekenis hiervan voor de dynamische balans.

TGI-thema

'In het TGI-systeem betekent *thema* het geformuleerde aandachtsveld. In een groep is dit de gerichte, meestal verbaal geformuleerde, focus waar de aandacht naar toe gaat.' (Cohn/Farau, 1984, 365). In overeenstemming met zijn betekenis staat het TGI-thema in het midden van de grafische voorstelling van het TGI-systeem. Het beweegt zich dynamisch in de 'driehoek in de bol' en legt daarmee steeds wisselende accenten bij de vier factoren.

Dynamische balans

De dynamische balans in het 4-factorenmodel is het centrale principe van TGI, oftewel het immanente thema van TGI. Het is net als het 'geformuleerde aandachtsveld' ook in het centrum van de afbeelding te vinden. Doordat thema en dynamische balans gezamenlijk zijn afgebeeld in het midden van het TGI-systeem, moet duidelijk worden dat ze nauw met elkaar samenhangen. Het TGI-thema is het centrale instrument waarmee de dynamische balans steeds weer tot uitdrukking wordt gebracht. Door te erkennen dat de vier factoren Ik, Wij, Het en Globe even belangrijk zijn verwezenlijkt Ruth Cohn het basisprincipe van iedere humanistisch-holistische ethiek (zie ook Cohn/Matzdorf, in: Löhmer/Standhardt,

Figuur 2: niveau van het model

1992, 74). Daarmee legt zij tevens de verbinding met het niveau van de TGI-houding.

De methode

Het middelste niveau van het 3x4-factorenmodel stelt de TGI-methode voor. Dit omvat de kenmerken die het werken met groepen bepalen: structuur, proces, vertrouwen, de leiderschapsstijl, de leiderschapsfuncties en - als fundamentele en omvattende principes - de postulaten.

Leiderschapsfuncties

De leiderschapsfuncties die gerealiseerd moeten worden door de leiderschapsstijl, geven aan welke opgaven een TGI-leider moet vervullen. Zij zijn echter zeker niet alleen door de leiding - het is wel hun verantwoordelijkheid in het bijzonder - op te nemen maar door de gezamenlijke groep. De leiderschapsfuncties die aan de orde zijn komen voort uit de kenmerken die het werken met groepen bepalen, uit de oproep dynamisch te balanceren en uit de postulaten.

De leiderschapsfuncties beschrijven de taak van de leiding en zijn daarom onder het Het gerangschikt.

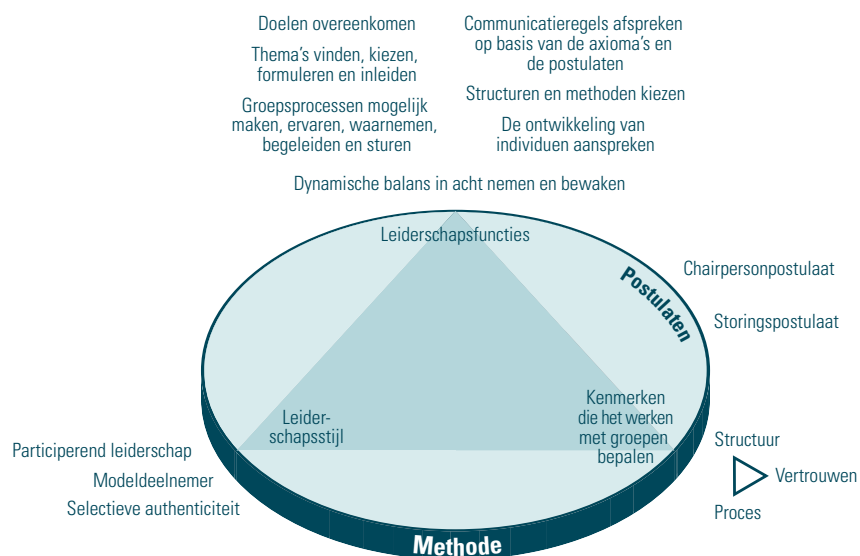
Leiderschapsstijl

De TGI-leider moet tegelijkertijd deelnemende leiding en leidende deelnemer zijn. Dit leiderschapsconcept vraagt om een heel specifieke leiderschapsstijl, die wordt gekenmerkt door het streven naar participierend leiderschap, modeldeelnemer zijn en selectieve authenticiteit.

Het Ik van de leiding moet deze stijl tot uitdrukking brengen, daarom is de leiderschapsstijl bij het Ik gerangschikt.

Kenmerken die het werken met groepen bepalen

Structuur, proces en vertrouwen zijn de kenmerken die te allen tijde het werken in groepen bepalen. De gekozen overkoepelende benaming ‘kenmerken die het werken met groepen bepalen’ moet deze betekenis onderstrepen, waardenutraal zijn en tegelijkertijd de schaduwzijde integreren die in deze driehoek is opgesloten (zie ook Stollberg, in: Löhmer/Standhardt, 1992, 207 en verder). Een groepsklimaat dat wordt gekenmerkt door vertrouwen, door wederzijdse ondersteuning en waardering is voor Ruth Cohn een vereiste voor plezier in het werk, voor een positieve motivatie en daarmee uiteindelijk ook voor een zakelijke en efficiënte manier van werken en voor het ontwikkelen van oplossingen. Dat betekent dat het een deel van de TGI-methode is om structuren

Figuur 3: niveau van de methode

te kiezen die aansluiten bij het groepsproces, die angst reduceren en daarmee vertrouwen bevorderen. Daarom worden de ‘kenmerken die het werken met groepen bepalen’ bij het Wij gerangschikt.

Postulaten

De methodische principes in de TGI zijn de postulaten. Zij hebben effect omdat zij - volgens Ruth Cohn - existentiële fenomenen zijn en geen vervangbare spelregels. ‘De postulaten vragen, door de uitdaging waar zij ons voor stellen, de realiteit en niet bepaalde dogma’s als autoriteit te erkennen’ (Cohn, 1975, 123).

De samenhang tussen het chairperson- en het storingspostulaat formuleert Ruth Cohn als volgt: ‘Neem overal een ogenblik de tijd contact te maken met je lichaam en je gevoel - ga na hoe, wanneer, waar en waarom je niet met je taak of het thema bezig kunt of wilt zijn, accepteer het vervolgens zelf als een storing of bewogenheid. Beslis dan of en hoe je het de anderen wilt vertellen’ (Cohn/Farau, 1984, 361).

De postulaten creëren de omgeving waarin de TGI-methode plaatsvindt. Bovendien zijn zij de essentie van de TGI-houding die in het groepsproces tot uiting komt. Om deze redenen omvatten de postulaten de

TGI-methode en vormen tegelijkertijd de overgang naar de humanistische waardenaxiomatiek van TGI en naar de TGI-houding. Daarom staan zij in de grafische weergave op de plaats van de Globe.

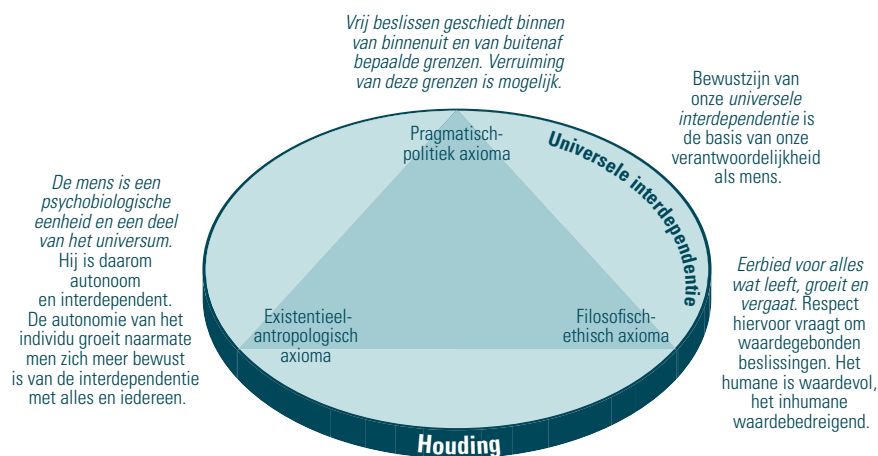
De houding

Het buitenste niveau (ofwel de buitenste concentrische cirkel), dat van de TGI-houding, vormt de basis waarop het gehele TGI-systeem is gebouwd. Dit niveau bevat de drie axioma’s en de universele interdependentie.

Pragmatisch-politiek axioma

Het pragmatisch-politieke axioma brengt naar voren, dat de vrijheid om zelf te beslissen bewustwording vooronderstelt van innerlijke grenzen en grenzen in de omgeving. Deze grenzen waarnemen is weer een voorwaarde om ze te kunnen verruimen.

De opgave en het doel van het groepswerk met TGI is het waarnemen, analyseren en verruimen van de innerlijke grenzen en de grenzen in de omgeving. Vandaar dat dit axioma op de plaats van het Het is gerangschikt.

Figuur 4: niveau van de houding

Existentieel-antropologisch axioma

Het existentieel-antropologische axioma benadrukt de autonomie van het individu, die groter wordt naarmate men zich bewust is van zijn interdependentie met alles en iedereen. Aangezien het hier gaat om het individu en de bewustwording van zijn individuele afhankelijkheden en vrijheden, is dit axioma op de plaats van het Ik gerangschikt.

Filosofisch-ethisch axioma

De centrale boodschap van het filosofisch-ethische axioma is dat respect voor groei en vergankelijkheid (de toevoeging ‘en voor zijn vergankelijkheid’ moet naar de onontkoombare schaduwzijden van ons menszijn en van dit axioma verwijzen) om waardegebonden beslissingen vraagt. Ruth Cohn gaat uit van humanistische waarden in het werken met groepen.

Respect voor ontwikkeling en vergankelijkheid en voor humane waarden is geworteld in het pluralisme van het menselijk bestaan, zij vormen de ethische uitgangspunten voor ons samen leven en samen werken. Het filosofische-ethische axioma is daarom op de plaats van het Wij gerangschikt.

Universele interdependentie

‘TGI-axioma’s zijn de fundamenteën, van waaruit de TGI-methodiek begrepen moet worden en de bepalende vooronderstellingen voor de groepstherapeutische en -pedagogische intentie van TGI.(...) Zonder de erkenning van deze grondbeginselen wordt TGI tot een zich zelf ontkennende technologie’ (Cohn/Farau, 1984, 357).

Ruth Cohn verbindt de drie axioma’s met de uitspraak: ‘Bewustzijn van onze universele interdependentie is de basis van menselijke verantwoordelijkheid’ (Cohn/Matzdorf, in: Löhmer/Standhardt, 1992, 63).

De onderlinge verbondenheid van de axioma’s leidt Cohn af uit het pragmatisch-politieke axioma: ‘Dit pragmatisch-politieke axioma verwijst naar het in elkaar grijpen van binnen- en buitenwereld. In deze zin zijn de drie axioma’s onlosmakelijk met elkaar verbonden’ (Cohn/Farau, 1984, 358).

Deze onlosmakelijke verbondenheid van de drie axioma’s wordt grafisch weergegeven door de cirkel die de drie axioma’s omvat en die met universele interdependentie wordt getypeerd. De universele interdependentie is echter meer dan alleen de verbondenheid van de drie axioma’s, deze interdependentie is ook het uitgangspunt van de axioma’s. In het bewustzijn van onze universele verbondenheid worden de onderlinge afhankelijkheden en beïnvloedingsmogelijkheden in ons bestaan duidelijk.

De universele interdependentie reikt veel verder dan het TGI-systeem en het ‘3x4-factorenmodel’, naar het bestaan van de mens in deze wereld.

Samenvatting

Deze bijdrage doet een poging de verschillende elementen van TGI in een schematische weergave te samen te voegen. Het ‘3x4-factorenmodel’, dat hiermee is ontstaan, wil een overzicht bieden van zowel de structurele samenhang als ook van de onderlinge voorwaardelijkheid en doordringing van de verschillende elementen van het totale TGI-systeem.

Of het in staat is een antwoord te geven op de vraag die ik aan het begin stelde, wat TGI eigenlijk is, is nog niet duidelijk. Deze bijdrage doet een poging in de buurt te komen van een antwoord en wil op zijn minst de complexiteit van het TGI-systeem, dat zowel een model, een houding als een methode is, overzichtelijk en beeldend weergeven.

Of anders gezegd: misschien kan het ‘3x4-factorenmodel’ ook dienen als een soort landkaart bij het navigeren in het TGI-systeem.

Literatuur

- Cohn, Ruth C.** *Von der Psychoanalyse zur Themenzentrierten Interaktion. Von der Behandlung einzelner zu einer Pädagogik für alle*, Stuttgart, 1975.
- Cohn, Ruth C./Farau, Alfred** *Gelebte Geschichte der Psychotherapie. Zwei Perspektiven*, Stuttgart, 1984.
- Cohn, Ruth C./Matzdorf, Paul** Das Konzept der Themenzentrierten Interaktion, in: Löhmer, Cornelia/Standhardt, Rüdiger (Hrsg.), *TZI-Pädagogisch-therapeutische Gruppenarbeit nach Ruth C. Cohn*, Stuttgart, 1992.
- Matzdorf, Paul** Das ‘TZI-Haus’ zur praxisnahen Grundlegung eines pädagogischen Handlungssystems, in: Cohn, Ruth C./Terfurth, Christine (Hg.), *TZI macht Schule: Lebendiges Lehren und Lernen*, Stuttgart, 1993.
- Stollberg, Dietrich** Wo viel Licht ist, ist viel Schatten. Zum Begriff des Schattens in der TZI, in: Löhmer, Cornelia/Standhardt, Rüdiger (Hrsg.), *TZI - Pädagogisch-therapeutische Gruppenarbeit nach Ruth C. Cohn*, Stuttgart, 1992.

Over de auteur: Philipp Rubner, opleiding: HBO-sociaal/pedagogisch. TGI-certificaat. Werkzaam als zelfstandig trainer en adviseur op het gebied van persoonlijkheids- en teamontwikkeling. Managementassistent van key4you, key4you-coach.

Adres: Georg-Staber-Ring 6, D 83022 Rosenheim, mail@philiprubner.de